

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת ארבע כנפות

217

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"וְאֶתְחַנַּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר"

'עם הדומה לחמור'

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

פירושו הוא: כי עבור מעשיו הטובים אין הצדיק דורש מאומה, כי לא עולה על דעתו שמגיע לו גמול מה, בשביל כך, אחר שהכרתו ברורה לאמר; אלה הם חיי, זוהי נשמת אפי. על כן כשמבקש מהקב"ה לא יבקש אלא מתנת חנם ואם חסרה לו מצוה שלא קיימה חסר לו אבר מגופו ועל זאת יתחנן לה' שיזכהו ויעטרהו בשלימות ע"י קיום המצוה. ('נחלת אליעזר')

"וְאֶתְחַנַּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר"
(דברים' ג כג)

ובמדרש (דב"ר יא): 'שהתפלל משה תקט"ו תפילות כמנין "וְאֶתְחַנַּן" והגר"א כתב בספרו 'אדרת אליהו': שהתפלל כל פעם בנוסח אחר בטענה חדשה. אנו רואין מזה שהיה לו חמש מאות וחמשה עשר חשבונות שבשבילן נכספה נפשו אל החיים, אע"פ שהיה בטוח בחיים הנצחיים והאדם העליון מצפה ליום המות להסיר מסך המכדיל בינו לבין קונו ובודאי היתה אצלו תשוקה גדולה ליהנות מזיו השכינה בלי שום חציצה דק מן הדק, שמשגי רק אחר פירוד הנשמה מהגוף, מ"מ רואין אנו שתשוקתו היתה אל החיים באכות גדולה, שהיה מתחנן לפני הקב"ה בתחנונים חדשים 'כמנין "וְאֶתְחַנַּן" כדי לזכות לחיים, 'יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב'.

והנה הקדימו חז"ל להסביר לנו מקודם מעלת עוה"ב, אשר שעה אחת קורת רוח בעוה"ב יפה יותר מכל תענוגי העוה"ז וכונתם ז"ל: שאם נלקוט כל הנאות עוה"ז מאדה"ר וכל יוצאי ירכו וצאצאי צאצאיהם

המשך בעמ' 2 <<<

עד שתאווה אחת שלא הצליחו להשיגה עלולה להביא אותם לאבוד עצמם לדעת ובשביל יצרם לדבר אחד שלא הושג, יכולים להשליך מנגד את עולמם האהוב העוה"ז ולהעמידו כקליפת השום לעומת התשוקה האחת והיחידה, אין זה אלא שבאמת חסרים הם לחלוטין רגש ההכרה וההערכה של יוקר החיים בעוה"ז ותמיד פועלים הם מתוך הדחף של אכול ושתה כי מחר נמות, בזה מתחילה ונגמרת כל השקפת החיים שלהם בעוה"ז.

מאידך אנו רואים שהגאון מוילנא, שכידוע פרוש היה מכל תענוגות העוה"ז ולא היה נהנה מהעוה"ז אפילו באצבע קטנה, דוקא אצלו היו חיי העוה"ז חשובים באמת ובתמים וכל זאת משום שאכן עיקר מטרת ומשימת חיי העוה"ז הוא תשובה ומעשים טובים. ואיש המעלה הגדול וצדיק אשר חי את החיים האלה, חש תדיר, שמה שעדיין חסר לו לשלמות ולמעשה רוחני, הרי זה לגביו כאילו חסר אחד מאבריו, שאף אם שאר כל אבריו עומדים על מכונם כבריאות ובשלמות, לא יתרצה ולא יתנחם בכך.

אף לשון רש"י שאמר: 'אע"פ שיש להם לצדיקים לתלות כמעשיהם הטובים, אין מבקשים מהקב"ה אלא מתנת חנם',

"וְאֶתְחַנַּן אֶל ה' " פירש"י: 'אין חנון בכל מקום, אלא, לשון מתנת חנם, אע"פ שיש להם לצדיקים לתלות כמעשיהם הטובים, אין מבקשים מאת המקום, אלא מתנת חנם'. וחז"ל אמרו: 'מפני מה רצה משה ליכנס לארץ? וכי לאכול את פריה הוא צריך, אלא הרבה מצוות יש שתלוין בארץ' (סוטה יד). נביט ונראה כמה גדול המרחק בין הכרתנו ותחושותנו אנו ובין השקפתו והכרתו של האדם השלם, כי אין אנו חשים ומרגישים כלל בחסרונן של המצוות שלא באו לידינו לקיימן ובפרט מצוות התלויות בארץ לאלו הנמצאים בחוץ לארץ ולואי נקיים כראוי את אלה שנצטוינו ובידינו לעשותן.

ואילו משה רבנו שכל התורה נקראת על שמו וכל ימיו ושעותיו מלאים רק מצוות ומעשים טובים, עדין מרגיש כי שלמותו פגומה וכי חסרות לו עוד מצוות נוספות ורק בשלהן הוא מבקש ומתחנן לפני המקום שיביאהו אל הארץ הטובה, אשר בראש כל מעלותיה המצוות התלויות בה בלבד, אותן הוא משתוקק לקיים. מספרים על הגאון מוילנא זצ"ל, שלפני פטירתו בכה ואמר, שהוא מוכן להחליף כל חלקו בעוה"ב בעד שעה אחת נוספת של חיים וכאשר שאלוהו היתכן? השיב: משנה מפורשת היא ('אבות ד'): 'יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב'.

וכמה נפלא לעשות את ההבחנה המבדילה בין אנשי העוה"ז ובין מובטחי העוה"ב, שדוקא האנשים שטוענים ומוכיחים באורחות חייהם כי אצלם העיקר הוא חיי העוה"ז, אלה מוסרים נפשם על הנאותיהם ותשוקותיהם החומריות,

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה המלך דברים הטעונים גניזה

המשך מעמ' 1 >>>

עד האדם היותר אחרון בזמנינו ונחבר כל ההנאות יחד מכל תענוגי עוה"ז, הלא אין לשער אכות ההנאה הלזו. והפליגו חז"ל לומר כי קורת רוח של שעה אחת בעוה"ב יפה יותר מההנאה המקובצת הלזו.

ולפי זה יכולין אנו לשער, אם שעה של עוה"ב גדולה כ"כ, כמה גדולה ההנאה של כל חיי עוה"ב? ואחר כל זה אמרו חז"ל: **ש"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב**. כמה נורא ואיום הענין למתבונן בו, אשר על כן דחק משה רבנו כ"כ לבקש בעד החיים, כי הוא ידע הטעם האמיתי של **'תשובה ומעשים טובים'**, על כן היה יקר לו מאד החיים יקר מכל יקר, עד **'שהתפלל משה תקטו תפילות כמנין וְאֶתְחַנֵּן'**.

ויוצא לנו מזה להתבונן כמה גדולה מעלת הזמן, שעל ידו יוכל האדם לזכות לדברים החמודים יותר מכל חיי עוה"ב ובוזה ביאר הגה"צ מוהרנצ"פ זצ"ל, מה שאמרו חז"ל על הפסוק (דברים ז): **וּמִשְׁלָם לְשִׁנְאָיו אֵל פְּנָיו לְהֶאֱבִידוֹ** - **בחייו משלם לו גמולו הטוב כדי להאבדו מן העולם הבא**, אשר לכאורה יפלא מאד, הלא כבר אמרו חז"ל (קדושין טז): **'שכר מצוות בהאי עלמא ליכא'** וכתב הגר"א ז"ל: **ש'ליכא'** כמה לשלם, שלא נוכל לפרוע בשכר זמני בעד מצוה נצחית. וא"כ איך משלם **'לשנאיו'** בעוה"ז?

ואמר הוא ז"ל: כי הקב"ה נותן לרשע חיים שמאריך ימיו והזמן הוא חומר שעל ידו יכולים לקנות חיי הנצח, על כן נחשב זה לדבר נצחי, כי מכל רגע ורגע יכול האדם לקנות חיי עוה"ב אם יתנהג בתשובה ומע"ט ומעתה כמה עלוב האדם שהוגה כל שנתו בהבלי הזמן ואינו חי בלבו גם חשבון אחד להרגיש יקרת החיים. וגם מי שעושה תורתו עראי ואפשר לו לעסוק בתורה ובתשובה ואינו עוסק בה כראוי, כמה רחוק הוא מלהבין מפני מה דחק עצמו משה רבנו לבקש כ"כ על החיים וכ"ש שאין לו שום ציור בתקט"ו תפילות עם הדברים המיוחדים שיש בכל תפילה

וע"כ אמרו חז"ל ('איכה ג): **'מה יתאונן אדם חיי'**, דיו לחי באשר הוא חי.

הזמן בכלל יקר מאד גם בכל השנה וכ"ש בעשי"ת שע"ז אמרו חז"ל (ר"ה יח): **'דרשו ה' בהמציאו'** ('ישעיה נה) **'אלו עשרה ימים בין ר"ה ליוה"כ'**, ענין **'בהמציאו'** נוכל להבין ולצייר, שענינו כמ"ש חז"ל (פרקי דר' אליעזר יד): **'עשרה ירדות ירד הקב"ה.. בא משה רבנו והורידו לארץ'**. וכונת חז"ל: על השראת השכינה, בבחינת התגלות היותר חושי שהיה במשכן. אמנם אחר החרבן אע"פ שנסתלקה ממנו השכינה מהיות תדיר במקום קבוע, אבל עדין הקב"ה ממציא שכינתו בעשי"ת בבחינת; **'הורידו לארץ'**, למען לסייע לכל אחד בעבודת התשובה ואז כל רגע ורגע חשוב מאד מצד הסייעתא דשמיא.

אמנם כנגד זה העונש גדול מאד, אם אינו משים לב להרגיש איך הקב"ה כביכול עומד נכחו וממציא א"ע למען יאמר לפניו חטאתי ויעזוב חטאו ויחליף מצבו, להיות בטוח שלא ישוב לזה החטא לעולם. ולכ"פ, בבחינת 'קלות' לא ישוב לחטאו. ואם גם בימים אלו אינו מרגיש חובתו בעולמו ויקרת הזמן, הרי הוא ממש דומה לחמור.

ואל יפלא בעיניך הבטול הזה, הלא מצינו בשעה שהוליד אבינו את יצחק בנו ו**'אָתְּ שְׁנֵי נְעָרָיו אָתוּ'** (בראשית כב). ואמרו חז"ל (רש"י): זה **'אליעזר וישמעאל'** ואח"כ כתיב: **'וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֵל נְעָרָיו שְׁבוּ לְכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר'** ואמרו חז"ל (רש"י 'דברים כג): שאמר להם **'עם הדומה לחמור'** ומפני מה קרא להם כן? מפני ששאל לכולם, אם רואין איזה דבר? וענה יצחק שרואה הר גדול וענן קשור עליו. והנערים אמרו כי אינם רואים כלום. ולכן אמר להם **'עם הדומה לחמור'**, כמו החמור אינו רואה כלום כך אתם אינכם רואים כלום.

מבהיל מאד, הלא את מי קרא כן? לאליעזר ולישמעאל, שניהם היו בעלי מעלות גדולות, על אליעזר מצינו שהיה

'דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים' (רש"י 'בראשית טו). אם היה מבין תורת רבו עד להיות מתורגמן לאחרים ודאי שיש כאן מדרגה גדולה. וישמעאל שהלך יחד עם אברהם אבינו אחר שגירש אותו מביתו באופן אכזרי מאד ומטבע האדם כשיש לו הקפדה וטינא בלב על זולתו אינו יכול ללכת עמו יחד. ואם הקפדה קטנה כך, כ"ש הקפדה על אכזריות שסבל הוא ממנו, אע"פ כ העידה התורה שחזר לאברהם אבינו והלך עמו יחד לצורכו של א"א, משמע מזה שהיה מעביר על המידות במדרגה גדולה.

ובזה הסביר הגה"צ מוהרנצ"פ זצ"ל: כשאמר הקב"ה לאברהם אבינו ('בראשית' כב) **'קח נא את בנה את יחידך אשר אהבת'**, טעה וסבר שמא כונת הקב"ה על ישמעאל, איך שייך **'אשר אהבת'** על ישמעאל הלא גירש אותו מביתו בשביל שאינו הגון והיה מצוה לשנאותו? ואמר כי מוכרחים אנו להבין כי ישמעאל קבל תועלת מההתרחקות, כמו יצחק מההתקרבות, עד שנעשו אח"כ אוהבים זה לזה. ולכן טעה וסבר שמא על ישמעאל כיון ה', אע"פ כ אחרי כל המעלות והמדרגות שלהם, קרא להם **'עם הדומה לחמור'** בשביל שלא ראו את ההר והענן.

ומוכרחים אנו לומר שהיה הענין תלוי כנבואה ואם יחסר חלק גבוה לאדם הלא אין זה לכאורה חסרון אלא העדר המעלה, אע"פ כ קרא להם בשביל העדר המעלה **'עם הדומה לחמור'**, כיון שיש חלק אחד שעדין המה כסומים לגבי זה ויש בעדם להגיע לזה ואינם משתדלים לעלות להגיע, צריכין לקרוא להם **'עם הדומה לחמור'**. ומעתה כ"ש וק"ו כשאדם אינו מרגיש שום חלוק בין עשי"ת, לכל השנה, אין זה העדר המעלה בלבד אלא חסרון גמור. וכ"ש ששייך לומר בשביל זה **'עם הדומה לחמור'**, כמו החמור שאינו מרגיש חלוק בין כל השנה, לעשי"ת, כך הוא אינו מרגיש החלוק וההבדל. (אור המוסר' ח"ב) ■

WWW.SHOFAR.NET

הכה את המומחה

על כל שאלה תשובה מאגר ענק של שאלות ותשובות בכל הנושאים ביהדות. יש לך שאלה ביהדות שאף פעם לא העזת לשאול? במדור 'הכה את המומחה' באחר שופר' מקבלים את כל התשובות בוחרים שאלה והרב אמנון יצחק עולה ונונה

צפיה מהנה!!!

תפלה

"שִׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד"

מדוע נזכר השם שלש פעמים בפסוק

"אֶחָד", לומר כי השם יתברך, עד בדבר והוא היודע ועד בזה. ולכך יצטרך האדם להזהר הרבה בענין היחוד שיכוון לבו ויפנה עצמו מכל מחשבה וכענין שאמר (ברכות לד.): **"מחינה ליה במרזפתא דנפחא עד דמכוון דעתיה"**.
ודע כי לא נברא גן עדן וכל מעלותיו כי אם לאותם המיוחדים בכונה, כי המודה ביחוד, כופר בעבודת אלילים. וכל המודה בעבודת אלילים כופר ביחוד. וגיהנם ושבעה מדוריו לא נבראו אלא לעובדי זרה. ומפני זה תמצא בפרשת 'בראשית' י"ג פעמים **"אֵש"**. וזה למען הודיעך כי כל המכון ב**"אֶחָד"** שחשבנו י"ג כמספר י"ג מדות נצול מאשה של גיהנם וזוכה לגן עדן ולכל מעלותיו שהם י"ג, כמו שאמרו רז"ל ('כתובות' עז): **"ר' יהושע בן לוי אשכחיה לר' שמעון דהוה יתיב אתליסר תכטי פיזא והכונה על י"ג מעלות של גן העדן"**. ■

בו בכל מקום במשנה תורה (דברים ד): **"כִּי ה' אֱלֹהֵינוּ אֵשׁ אֹכֵלָה הוּא"** וכן בכל הפרשיות שידבר עם ישראל יזכיר **"ה' אֱלֹהֵינוּ"** או **"ה' אֱלֹהֵינוּ"** מפני שרצה להכניס עצמו בכלל היחוד. ובשם הרב ר' אליעזר מגרמיז'א ז"ל: **"ה' "קודם העולם. "אֱלֹהֵינוּ" בעולם. "ה' "לאחר העולם. "אֶחָד" בכל העולמים. וצריך אתה לדעת כי ענין היחוד הוא הנקרא עבודה שבלב, כענין שכתוב (דברים יא): "וְלֹעָבְדוֹ כָּל לְבָבְכֶם"**. ולפי שהמדבר ידבר דבריו, פעם שיתכון בהם ופעם שלא יתכון בהם, לכך הזכיר: **"שִׁמַע"** שהוא לשון כולל שמיעת האזן והבנת הלב, כלומר: שיכוון לבו בדבריו בענין היחוד כשהוא משמיע לאזנו. ולפי שאין כונת המייחד גלויה ומפורסמת אם פיו ולבו שוין, או יזכירנו בו בשפתיו ולבו רחוק ממנו וא"א לאדם להעיד על חברו בדבר זה, לכך תמצא עי"ן של **"שִׁמַע"** רבתי וכן דל"ת של

מבאר רבינו בחיי בפרושו על התורה: **"ע"ד הפשט מה שהזכיר שלשה שמות; "ה' אֱלֹהֵינוּ ה'" (דברים ו ד). שאילו אמר "ה' אֶחָד" היה פתחון פה לאומות העולם שעל יראתן אמר כן, שהוא נקרא "ה'" לדעתם. ועל כן הוצרך לומר **"אֱלֹהֵינוּ"**. כלומר: אלקי ישראל. וכן אילו אמר **"ה' אֱלֹהֵינוּ אֶחָד"** היה פתחון פה לאומות העולם לומר: אמת הוא, כי אלקי ישראל הוא לבדו נקרא **"אֶחָד"**. גם **"אֱלֹהֵינוּ"** שאנו קוראים **"ה'"** הוא **"אֶחָד"**. כמו כן לכך הוצרך לומר **"ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד"** להורות **"ה'"** שהוא אלוקי ישראל הוא **"אֶחָד"** והוא לבדו נקרא **"ה' אֶחָד"** ואין זולתו. ברוך הוא, שאחדותו שלמה מכל צד בלא שום הרכבה בעולם. ואין לו באחדותו דומה, לא בעליונים ולא בשפלים ועתיד שיהיה בכל האומות אחד, בענין שכתוב: **"בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד"** (זכריה יד). ומה שאמר **"אֱלֹהֵינוּ"** ולא אמר **"אֱלֹהֵינוּ"** כמו שאמר**

גלות וגאולה

'גדול יום קיבוץ גלויות כיום שנבראו בו שמים וארץ'

מה עונים למתיאשים מאורך הגלות

יש מהם מכחישין באחד משלשה פנים; האחד - כי כאשר לחצם ההכרח לראות בטובות המיועדות על ישראל ועל העיר הקדושה, יוציאו הכתובים מפשוטן ויאמרו שידברו על הרוחניות למעלה מן השמים; ועל הבנינים הנאמרים בנבואת יחזקאל ע"ה והקמת חרבות ירושלים והחזרת ערי ישראל לישובן - הכל הוא דרך רמז ומשל. השני - אם לא יוכלו לפרשם דרך רמז, יאמרו כי לא על ישראל ממש, הבאים משבטי יעקב, נאמרו, אלא על העמים, אשר נקראו עתה בשם ישראל, שנכנסו תחתם: והם יקחו חלקם, לא בני ישראל הקדמונים. השלישי - בראותם שעל כל פנים יורו הפסוקים שמדברים על בני עמנו ולא על זולתנו, יקיימו כי אותן הנבואות כולן נתקיימו כבר לשעבר, קודם גלותם האחרון וספו תמו, לבלתי היותן עוד לעתיד. וכבר השתדלה הנבואה בקצת מקומות, לבטל אלו הדחיות ('בינה לעתים' נד). ■

ט): **"זמן היה לו לעולם שיברא' וכו'."** כן היום המיועד ממנו, יתברך, לקיבוץ הגלויות ולא זולתו, הוא הגדול והחשוב, בו תאזת הגאולה, לא ביום אחר, כמו שהוא הענין ביום ברוא העולם מזולתו מהזמנים, כי על כן אמר, יתברך ('שעיה' סג ד): **"כִּי יוֹם נִקְם בְּלִבִּי וְגו'."** והנושא שלנו מכריז ואומר כן, למתפלא מאיחור זמן הגאולה: **"שָׂאֵל נָא לְיָמִים רַאשֵׁינִים"** ('דברים' ד) מה תתמה ותשאל על ימי המשיח, מדוע איחרו פעמיהם לברוא? הלא תשאל בזה הראשונים, מבריאת העולם, למה לא היו קודם היותם? ומזה בין תבין כמה עמקו מחשבות תמים דעים, יתברך, כי הוא לבדו מחשב הקץ האמיתי. אמנם המתנגדים לא העמיקו על זה ולא יביטו אלא למה שיראו מהאיחור והעכוב הארוך ומכאן יגזרו אומר לקיים סרובם ובאים להכחיש, על כל פנים, תקות הגאולה. ועם היות רבו הנבואות האמיתיות המורות עליה, מכל מקום

'הבינה לעתים' מדייק במאמר: למה תלה הדבר ביום, שאמר: **"גדול יום קיבוץ"** וכו' ולא תלאו אלא הענין עצמו, לומר: **"גדול קיבוץ גלויות כבריאת שמים וארץ"**. והוא אצלי: כי אחת מהטענות אשר מתעצמים בה מתנגדינו ומחזיקים אותה לניצחת, היא מאורך הגלות כל כך זמן, ועד אימתי ימתין ה' לגאלנו? אלא ודאי, מהאיחור והעכוב הזה, הם אומרים, עזבם הקל לחלוטין ועוד לא ישיבם חלילה. על כן אמר רבי יוחנן, ע"ה, כי טענה זו בטילה בעצמה, אין לה שחר כלל: כי שאלה זאת היא מעין שאלת בריאת העולם: למה היתה הבריאה ביום שנברא ולא כמה וכמה אלפים מהשנים קודם? כי לא קצרה ידו, יתברך, לברוא אותו זמן זולת זמן. ומה נוכל לומר בזה? אלא היות השאלה הזאת סכלות גמור: כי הוא, יתברך בחכמתו העמוקה, ידע היטב הראוי והנאות להיבראות, שלא יתכן זמן אחר לא לפניו ולא אחריו ואנחנו לא נוכל להשיגו. כדרשתם, ז"ל ('תנחומא' 'עקב'

"וְשׁוֹרֵךְ וְחִמְרֵךְ וְכָל בְּהֵמַתְךָ"

מדוע בדברות הראשונות לא נאמר "שור וחמור"

פנינים לפרשה

"וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה'" (ג כג)

אמרו חז"ל (מדרש הגדול): ש'משה רבינו התפלל תקט'ו תפילות כמנין "וְאֶתְחַנֵּן".

ביאר בזה הגר"א בספרו 'אדרת אליהו': שהמכוון הוא שתפילתו היתה כוללת 'תקט'ו' ענינים של תפילה.

ובפירושו הגר"י חבר זצ"ל הביא בשם הגר"א שאמר על כך: דהנה אחז"ל במסכת 'פסחים' (פח.): שאצל אברהם נקרא הר המוריה בשם "הר" שנאמר (בראשית כב): "בְּהַר ה' יִרְאֶה". ואילו ביצחק כתוב לשון: "שְׂדֵה" שנאמר (בראשית כד): "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשֵׂיחַ בְּשֵׂדֵה". ואצל יעקב נקרא בלשון: "בֵּית" שנאמר (בראשית כח): "וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵל".

והענין בכך הוא שהשמות האלו מעידים על תוספת דרגות בתפלה, שהוסיף כל אחד מהם על הקודם לו. שכן יש מדרגה בתפילה המרומזות במספר ק"ג - כפי שהאריכו בזה בספה"ק. - ואברהם תיקן תפלה הכוללת ב' מדרגות כאלו ודבר זה הוא הנרמז בשם "הר", שעולה בגימטריא עם הכולל - ב' פעמים ק"ג. ואילו יצחק הוסיף עוד דרגא של ק"ג בתפילתו ודבר זה הוא הנרמז בשם "שְׂדֵה" שעולה בגימטריא - שלש פעמים ק"ג. ויעקב הוסיף עוד דרגא של ק"ג ודבר זה הוא הנרמז בשם "בֵּית", שעולה בגימטריא - ארבע פעמים ק"ג.

לאחר מכן בא דוד המלך ע"ה והוסיף מדרגה נוספת של ק"ג וביחד חמש פעמים ק"ג עולים למנין 'תקט'ו', שהיא התפילה הכוללת כל המדרגות שבתפילה. וזהו הנרמז בשם "תְּפִלָּה" העולה בגימטריא - 'תקט'ו' וזהו שאמר דוד ב'תהילים' (קט): "וַיֵּצֵא תְּפִלָּה", לומר שבתפילתו רמז לכל עניני תפילה ו'משה רבינו התפלל תקט'ו תפילות כמנין "וְאֶתְחַנֵּן" דהיינו: תפלה הכוללת את כל המדרגות הנ"ל.

וראיתי מובא בשם ה'מגלה עמוקות' בספר 'עצי הלבנון': שמחנה שכינה נרמז במספר ק"ג שהוא הגימטריא של המלה "מחנה", כפי שנאמר (בראשית לב): "מחנה אלקים זה". ובמקום המקדש היה כבר קרושה קודם בואו של אברהם למקום זה. ואברהם בבואו הוסיף עוד "מחנה" ולכן נקרא שמו "הר" וכנ"ל.

"לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם" (ד ב)

בפסוק זה נאמר איסור 'בל תוסיף' שאסור להוסיף על מצות ה' וכמו שפירש"י: 'כגון חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין בלולב'. הצדיק רבי שלמה בלוך תלמידו של ה'חפץ חיים' העיד, שהיה רבו מזהיר ומעורר את הבחורים בישיבה, שאם יאחרו זמן קריאת שמע, לא יכוונו בקריאתה לשם מצות קריאת שמע, לפי שיש בזה איסור 'בל תוסיף'.

אמנם רבנו ה'חזון איש' (מובא בספר 'המעיר לתלמידו' הגר"מ דייטש) סבור, שאין בזה איסור 'בל תוסיף', לפי שדוקא העושה דבר הרשות לשם מצוה יש בו משום 'בל תוסיף', אבל העושה מצוה לשם מצוה אחרת, אין בזה איסור 'בל תוסיף', לפי שאינו מוסיף מצוה שאינה, שהרי באמת המעשה שעושה יש בו מצוה, אלא שבמחשבתו הוא חושב לשם מצוה אחרת, זה אינו בכלל 'בל תוסיף'.

והאריך בזה בספר 'אוצרות הברכה' על עניני קריאת שמע (עמוד קלד).

"וַיֹּם הַשְּׂבִיעִי שָׁבַת לַה' אֱלֹהֶיךָ" (ה יד)

צ"ב, למה כאן ובפרשת 'תרו' כתוב רק "שַׁבָּת" ואילו בפר' 'כי תשא' ובפר' 'ויקהל' ובפר' 'אמור' כתיב (שמות לא - ויקרא טז): "שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן".

ומביא בזה בספר 'גן רוה' בשם 'דבש השדה', לבאר על פי מה שדרשו חז"ל במסכת 'ברכות' (לה.): 'בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, מלאכתם נעשית ע"י אחרים, שנאמר (ישעיה סא): "וְעַמְדוֹ זָרִים וְרַעַו צְאֲנִכֶם" וגו' ובזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום, מלאכתם נעשית ע"י עצמם, שנאמר (דברים יא): "וְאִסְפַּתְּ דְגָנְךָ". לפי"ז יש לבאר, דכש'עושים רצונו של מקום' א"כ כל הששת ימים נחשב להם כשבת ואז השבת עצמה הוי בבחינת "שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן".

ומעתה הדבר מבואר היטב, בפרשת 'ויקהל' הניקוד הוא - "תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה" (שמות לה) בציר"י. וכן בפר' 'כי תשא' (שם לא) - "יַעֲשֶׂה מְלֶאכֶה" בציר"י. וכן בפר' 'אמור' "תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה". א"כ משמע שמדבר הכתוב באלו ה'עושים רצונו של מקום', ש'זוכין שמלאכתם נעשית ע"י אחרים', לכן נחשב אצלם השבת כ"שַׁבַּת

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

אחד משבעים מן הטהורות והטהורות אחד משבעים מן העופות והעופות א' משבעים מן הדגים ודגים א' משבעים מן המזיקים והמזיקים א' משבעים ממלאכי השרת והקב"ה שמו אחד וארון ומושל ומעולה על כולם.

"שמע ישאל" (ו ד)

כתב רבינו יעקב 'בעל הטורים': הפסוק מתחיל ב'שי"ן' ומסיים ב'דל'ת' הרי 'שד', שהשדים בורחים מהקורא שמע בכונה'.

ועיין בפרשת בלק על הפסוק (במדבר כג): "לא ישכב עד יאכל טרף", מה שהובא ברש"י והוא מהמדרש: 'קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום. בא מחנה וגייס להזיקם הקב"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים'.

"שמע ישאל ה' אלקינו ה' אחד" (ו)

ראיתי בספר 'חיי יהודה' שכותב: שהוא בתחלה לא היה מאמין בגלגול. ויקר מקרה ששכנתו ילדה בן וכמעט בתוך חדר ללידתו חלה הילד בחולאים קשים שונים ולסוף ששה חדשים ללידתו הגיע קצו והיה גוסס ושכנתו קראה להרב הנזכר שיאמר אצלו פסוקים ודברי תורה בצאת נפשו כמנהג המורים באיטליה והוא הלך וראה הילד מצטמק ורע לו והוא גוסס וקרא איזה מזמורים והילד פתח עיניו ואמר "שמע ישאל ה' אלקינו ה' אחד" ויצאה נשמתו ב"אחד" והוא פלא. ומהיום ההוא והלאה האמין בגלגול כי עין בעין ראה ילד בן ששה חדשים חולה תדיר מצטמק ורע והוא אומר כגדול בבטוי שפתים פ' שמע כלו בקול רם.

"ואהבת" (ו ה)

כתב רבינו יעקב 'בעל הטורים': "ואהבת" אותיות האבות. "פכל לבכה" - כאברהם שנאמר בו: "ומצאת את לבבו" (נחמיה ט ח). "ובכל נפשך" - כיצחק שמסר נפשו להקב"ה. "ובכל מאדך" - כיעקב דכתיב ביה (בראשית כח כב): "וכל אשר נתת לי עשור אעשרנו לך". ■

"כבד את אביך... למען יאריך ימך ולמען ייטב לך על האדמה אשר ה' אלקיך נתן לך" (ה טז)

לקמן בפרשת שלוח הקן (כב ז) כתוב: "למען ייטב לך והארכת ימים" ולא מוזכר "על האדמה", על מה ולמה?!

ויש מקום לבאר זאת לפי דברי המהרש"א (בסוף מסכת 'חולין') שכתב: שבכיבוד אב שיש ג"כ הטבה לבריות אז "למען יאריך ימך" הכונה לעולם התחיה ו"למען ייטב לך" הכונה לעולם הבא. משא"כ בשלוח הקן כונת כל הפסוק לאריכות חיים לעולם הבא, ע"ש, לפי זה הדברים מבוארים ממילא, שלא כתוב בה: "על האדמה אשר ה' אלקיך נתן לך", שאין המכוון לחיי העולם הזה, אלא לחיים בעולם שכולו טוב לעולם הבא.

"קול גדול ולא יסף" (ה יט)

כתב רבינו בחיי: 'תמצא כאן ז' קולות, הלה המה: "קול גדול... ויהי כשמעכם את הקול... ואת קלו שמענו... אם יספים אנחנו לשמע את קול ה' אלקינו... מי מי כל בשר אשר שמע קול... וישמע ה' את קול... שמעתי את קול דברי העם". והוא שדרשו חז"ל: בשבעה קולות נתנה תורה ונזכרו ג"כ בדברות הראשונות שבעה קולות וכבר הזכרתם שם'.

"שמע" (ו ד)

הר"ש מגרמייזא מחכמי אשכנז הקדמונים, כתב בסדרו: "שמע" בגימטריא - "קדוש", לפי שישאל "קדש ישאל לה' ראשית תבואתה" (ירמיה ב). וכנגד "קדוש קדוש קדוש" (ישעיה ו) שמשלשין מלאכי השרת, ישראל מייחדין ג' שמות בפסוק: "שמע ה' אלקינו ה' וקורין אותו קדוש.

אות העי"ן של תיבת שמע נכתבת בספר התורה גדולה משאר האותיות.

כתב בזה רבינו יעקב 'בעל הטורים': שבא לרמוז על כך שע' שמות יש לישראל ונתן להם תורה שיש לה ע' שמות ונדרשת בע' פנים להבדיל בין ע' אומות. הוסיף על כך רבינו אביגדור מבעלי התוספות רמזים נוספים והוא: כי הלויים הם אחד משבעים בישראל וישאל א' משבעים באומות העולם והאומות א' משבעים מבהמות טמאות ובהמות טמאות

שבתון". אולם בפר' יתרו' כתוב (שמות כ): "ועשית כל מלאכתך" וכן ב'ואתחנן' (דברים ה) כתוב: "תעבד ועשית" ומיירי שהם עצמם עובדים בששת הימים, כלומר: באלו שלא זכו לכך 'אלא אין עושין רצונו של מקום' ולכן השבת שלהם אינה אלא בבחינת שבת לבד, בלי "שבת שבתון".

"לא תעשה כל מלאכה... וכל בהמתך" (ה יד)

אמרו חכמינו ז"ל במסכת 'בבא קמא' (נג.): "וְכָל" בא לרבות אף את העופות. ויש להתבונן, על מה ולמה באמת לא נכתבו העופות בפירוש כמו הבהמות והחיות?

וביאר בזה רבינו מאיר שמחה בספרו 'משך חכמה': שהרי פה כתוב "כֹּאֲשֶׁר צִוְּיָהּ" דהיינו: שכבר הוזהרו על השבת במרה ומבואר במסכת 'שבת' (פז): (עי' בתוס' שם): שעל איסור הוצאה לא נצטוו במרה אלא במתן תורה. והרי עופות אינם בני מלאכה בפועל כמבואר במסכת 'סנהדרין' (נט). אלא שבזמן מלחמה הדרך לשלוח איגרות ע"י יונים ואין בזה אלא איסור הוצאה, לכן לא כתובים העופות בפירוש, לפי שכלפי העופות לא שייך לומר: "כֹּאֲשֶׁר צִוְּיָהּ", שבמרה לא נאמר איסור הוצאה וכן"ל.

"ושורך וחמורך וכל בהמתך" (ה יד)

יש להתבונן מדוע בדברות הראשונות לא נאמר "שור וחמור".

ביאר בזה רבינו מאיר שמחה בספרו 'משך חכמה': משום ששם כתוב הטעם של השבת שהוא מורה על חדוש העולם. וכמו בעת הבריאה 'כולן לצבינון לדעתן נבראו' וכל נברא היה שמח בבריאתו על צד השלימות, כן ביום השבת צריכים כל הבריות לנוח מאדם ועד בהמה. אולם כאן, שפירש הטעם בגלל יציאת מצרים, היה מקום לומר ש"שור וחמור" אינם בשביית השבת, לפי שבא כבר בהם ההוראה לזכר יציאת מצרים במצוה הנעשית בכור שור וכבור חמור, לכך הדגישה התורה בכתוב בפירוש: "ושורך וחמורך", שאף השור והחמור בכלל שביית הבהמה.

שנת השמיטה

האם קופות גמילות חסדים ובנקים חייבים לעשות 'פרוזבול'?

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: האם מנהלי קופות גמילות חסדים ומנהלי בנקים חייבים לפי ההלכה לעשות 'פרוזבול' כדי שיוכלו לגבות את החובות שחייבים להם לאחר שנת השמטה?

תשובה: כתב בשו"ת 'יחיה דעת' (ד סד): במסכת 'גיטין' (לז.) אמרו: 'יתומים אינם צריכים פרוזבול, שבת דין, אביהם של יתומים הם'. כלומר: יתומים שחייבים להם אנשים מעות, בין שהיו חובות שירשו היתומים מאביהם, בין מה שהלוו היתומים לאנשים בעצמם אחר מיתת אביהם, אינם צריכים היתומים לעשות 'פרוזבול', כי בית הדין שבכל דור ודור נחשבים כאילו היו 'אביהם של יתומים' ורואים את כל שטרות החוב שבידי היתומים כאילו הם מסורים בידי בית דין. והלכה רווחת היא, ש'המוסר שטרותיו לבית דין, אין משמיטין', כמבואר ב'ספרי' ובמסכת 'מכות' (ג.).

וכתב הרשב"א בחדושו ל'בבא קמא' (לו:), שמכאן אנו למדים, שמי שחייב לקופת הצדקה, חייב לשלם חובו גם לאחר שנת השמטה ואין שביעית משמטתו, שבת הדין הרי הוא כמפקד על קופות הצדקה לגבות חובותיהם וכאילו נמסרו

שטרות החוב בידי בית דין. וכן פסק מרן ה'שלחן ערוך' ב'חשן משפט' (סז כח).

ונראה, שהוא הדין לקופות המיוחדות לגמילות חסדים, שבת דין נחשב גם כן כמפקד עליהם לגבות חובותיהם, שהעולם עומד על גמילות חסדים וכאמור ('תהילים' פט): **'כִּי אֶמְרָתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה'** וכאילו נמסרו החובות לידי בית דין.

וכן פסק הגאון הראשון לציון רבי מיוחס בכר שמואל בספר 'מזבח אדמה' ב'יורה דעה' (סוף סימן שלא): שקופות גמילות חסדים אינם צריכים 'פרוזבול'. וכן כתב הרב רבי אברהם אל - אזרקי בספר 'תוספת שביעית'.

ומכל מקום, נכון לממונה על קופות גמילות חסדים שיכלול קופות אלו בשטר 'פרוזבול' של הלוואותיו הפרטיות. אולם, מנהלי בנקים חייבים לעשות 'פרוזבול' כדי שיוכלו לגבות חובות שחייבים להם.

ואף על פי שמניות הבנק שייכים לאנשים רבים, אין הבדל בזה בין יחיד לרבים.

ומכל מקום, די לעשות 'פרוזבול' אחד כללי לכל חובות הבנק. ומה ששנינו במסכת 'שביעית' (י ה): **'אֶחָד לָוֶה מִחֻמְשָׁה, כּוֹתֵב פְּרוּזְבוּל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד'**, זהו כשכל אחד מלווה ממעותיו בפני עצמו, אבל אם הלוו מקופה משותפת, די שאחד מהם יעשה 'פרוזבול' אחד לכולם וכן כתב

בספר 'הלכות שביעית' (עמוד קמד). ואף על פי שיש לדון בראייתו מתשובת הרשב"א (א ס' אלף ופב) (ועיין בספר 'משנה כסף' ב עמוד קנג בשערים מצוינים שעד). מכל מקום, כן עיקר ההלכה. והוא הדין בנידון שלנו, שהמנהל הכללי של הבנק די שיעשה 'פרוזבול' אחד לבנק.

ודע, שמותר לכתוב 'פרוזבול' בלילה. וכן אם המלווה או הלווה קרובים לדיינים שנזכר שם ב'פרוזבול', אין בכך כלום. שאין זה נחשב כמו דין, שאין דנים בלילה והקרובים פסולים לדין, אלא הוא כקנין בעלמא שכשר בלילה ובקרובים.

אמנם, הגאון רבי יהונתן איבשיץ בספרו 'תומים' (סז כג) נסתפק, בדין זה אם כשרים דיינים הקרובים ללווה לכתוב 'פרוזבול' בפניהם. ומבואר בספר 'ערך לחם' להגאון רבי יעקב קשטרו, המהריק"ש, ש'פרוזבול' נכתב בלילה ושפילו אם הם קרובים לדיינים כשר, שאינו כמו דין, אלא כדין קניית שטר זה מזה.

בסכום: מנהלי קופות גמילות חסדים אינם צריכים לעשות 'פרוזבול'. אבל מנהלי בנקים חייבים לעשות 'פרוזבול' כדת בכדי שיוכלו לגבות החובות שחייבים להם גם לאחר סיום שנת השמטה. ומותר לכתוב 'פרוזבול' בלילה. וכן אם הדיינים המזכרים בשטר ה'פרוזבול' קרובים למלווה או ללווה, אין בכך כלום, שאין זה דין, או משפט, אלא קנין שטר חוב שכשר בקרובים. ■

עלי הגיון

"וְהָהֵתְאֲנַף בִּי עַל דְּבָרֵיכֶם"

מדוע נגזר על משה למות במדבר

המה היה בסוגו ובמעלתו והוסיפו להתקנא בו ואמרו: ('במדבר' טז) **"כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קְדָשִׁים וּבְתוֹכֶם ה' וּמְדוּעַ תִּתְנַשְׂאוּ עַל קַהֲל ה' "** והביטו אחרי משה להטיל דופי במעלליו, לא חששה התורה כלל. אמנם אחרי מות כל הדור הוא והמלינים והמתרעמים תמו ונכרתו, אז נשאר דור חדש אשר מנוער יזכור רק מפעלות משה הבלתי טבעיים, אשר כל מערכות הטבע נקרעו בשבילו ובפרט בעת היותם נערים לא נחקק בלבם ליחס זה אל השם, אשר משה קורא בשמו ומדבר אליו תמיד, חששה החכמה העליונה פן בבואו לארץ ישראל ייחסו אליו, כי הוא האלוק והוא

סבות רבות והסברים רבים תורצו מדוע לא זכה משה להכנס לארץ ישראל ונקבר בעבר הירדן, ל'משך חכמה' תרוץ נפלא משלו: **"וּנְשַׁמְרְתֶם מְאֹד לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם... פֶּן תִּשְׁחַתּוּ... וְהָהֵתְאֲנַף בִּי"** (דברים ד). 'התכת הכתובים נראה כי אחד מן הסבות אשר בגללן היה ברצון הגזר שימות משה במדבר, הוא בשביל **"כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ"** (שמות לב) הוציא מים מצור חלמיש, פירש כל ימי היותו במדבר מאשה, **"לָחֵם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה"** (שמות לד), נתן להם לחם מן השמים, הרג מלכי האמורי, בקע ים סוף, אשר לזאת כל ימי חי בני גילו אשר זכרוהו מנוער ודימו במחשבתם כי

להמעיין ודר"ק. ■

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

שידוכים באמונה
ואברים בין שאלות

משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי

רוצים שנצור לכם אמנא את זיווגכם?
 רוצים שנברר הרהר פרטים לאמנכ?
 הרשותנו נציג רבים
 הרחבי הארץ יעילים ונאמרים
 שיעשו הכל כדי שתהיו ארוצים

כי אצלנו הסיד משדכים באמונה
 אמינים והצליחות

1599-500-811

לפרסום צלצל
03-6762226

הנופש הגדול
למשפחות בני תורה

במלון אדיסטון טבריה
האשון-חמישי
פג-כדי אב [24-28/8/08]

בכנות

אבי פנסיון
 גאט אוק כל השנה

בשרים ועופות הרב רובין

- ✓ כריכה מקורה-שטח נפרדת
- ✓ הסעוד ארוץ הנפרד
- ✓ גאטרון כובד
- ✓ מופד אהטטי גש מדיהאים
- ✓ טראפוליון
- ✓ דוד הקיין
- ✓ הפסול אשנים
- ✓ הרצלוג מפי רכנים גשבים

לפרטים: 03-6582428
0544-980444

שעורי נ"ט

דברי אורחוקי יחיד אבתי עומד עול לכוני אשור... אבדוק העודי העיסה ענני השינה הנקומת
 המנוח לאשין עמדי עול או ינור כנסת... חושבתי נוספל עמיתי ונולד המלחה כולה לרבים
 וימיו עול כמשיחה ורוממה עמיה ועבד עמיה
 התנחלים יחיד עול עבר עבר עמיה
 051-7411847

יעמדו על הברכה

סטפאנו בן פראנקה
יצליח בכל עסקיו

מארקו בן אליה
יזכה לעלות ארצה
עם כל משפחתו בקרוב

יסמין מלכה בת אורה
לזיווג הגון מהרה

קלאודיו בן סראנה
ברכה והצלחה

זכר בן מזל
לעשירות פרנסה וחיים טובים
וזיווג הגון מהרה

דרושים עורכי סאונד ווידאו!!!

שלח קורות חיים לפקס:
03-6768855

ממשיכים...

לא לאכול! מוצרי

'עלית - שטראוס'

בירה, לחיים ולבריאות

חכמינו ז"ל וגדולי רבותינו, מהרמב"ם ועד פוסקי דורנו, הצביעו על סגולותיו הבריאותיות של משקה הבירה "מי שעורים" בלשונם.

מחקרים מהעולם מוכיחים כי צריכה מתונה של בירה (כוס ליום) תורמת למגוון תועלות בריאותיות:

« מסייעת בהפחתת הסיכוי ללקות במחלות לב וכלי דם

« מסייעת בהפחתת הסיכוי לחלות בסוכרת

« משפרת את התפקוד הקוגניטיבי (מסייעת לזיכרון) בקרב מבוגרים

« אינה גורמת להשמנה

TUBORG